

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยเหตุที่การศึกษาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในประเทศไทยมักจะประสบปัญหาอยู่เสมอ เพราะการที่จะทราบฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือรายได้อัตถการที่จะวัดฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจากรายได้ของแต่ละครอบครัวโดยตรงนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญการพัฒนาเศรษฐกิจมานานแล้ว แต่ยังคงขาดข้อมูลเกี่ยวกับรายได้อัตถการหรือข้อมูลที่ไม่แน่นอน เนื่องจากการที่จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายได้อัตถการต้องใช้เวลามาก อาจจะต้องใช้คำถามหลายสิบคำถาม เพื่อต้องการคำตอบเกี่ยวกับรายได้อัตถการเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ผู้ตอบอาจไม่สามารถประมาณรายได้ของตนเองได้ เช่นพวกชาวนาไม่ทราบรายได้ของตนเพราะได้ผลผลิตมาก็ขายไปทีละส่วนนำรายได้นี้มาใช้จ่าย เมื่อเงินหมดก็ขายผลผลิตใหม่อีก ดังนั้นจึงไม่ทราบรายได้ที่แท้จริงของตน

จึงจำเป็นต้องหาวิธีสร้างมาตรวัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมโดยอัตโนมัติซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ยินดีที่จะให้คำตอบว่าการที่จะให้คำตอบเกี่ยวกับรายได้อัตถการสำรวจจึงเก็บข้อมูลต่าง ๆ เช่น อาชีพ การศึกษา สีนกัาบริโลกประเภทดาว ความพอใจเพียงของรายได้อัตถการ เป็นคน ถ้าสิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับรายได้อัตถการก็สามารถสร้างเป็นดัชนีได้ตามแบบที่ชกกับการสำมะโนประชากรของสหรัฐอเมริกาและเศรษฐกิจมาใช้เป็นแบบที่จะสร้างมาตรวัด

แต่สหรัฐอเมริกาใช้ข้อมูลรายได้อัตถการ และการศึกษา ส่วนของประเทศไทยถึงได้ความมาเชื่อว่าไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับรายได้อัตถการหรือไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เราจึงเคยมาใช้สินกัาบริโลกประเภทดาวแทนรายได้อัตถการจะมีความสัมพันธ์กับโดยตรงนอกจากนี้ยังได้พยายามหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้ให้ทราบฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ที่สามารถจะหาได้ วัตถุประสงค์ในการสร้างดัชนีอากัาหลักการทางสถิติที่จะนำข้อมูลมาใช้ เมื่อสร้างมาตรวัดขึ้นมาแล้วก็จะทำการทดสอบดูความมาตรวัดที่สร้างขึ้น

มีความถูกต้อง เชื่อถือได้เพียงใด ในวิทยาลัยที่ชนชั้นนี้จะทำการทดสอบโดยการเอา
 มาตราวัดนี้ ไปหาความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ ทางด้านประชากรด้วย ซึ่งถ้ามีความสัมพันธ์
 ก็ก็แสดงว่ามาตรวัดนี้มีความเชื่อถือได้และถูกต้องพอสมควร และเชื่อว่ามาตรวัดนี้
 สร้างขึ้นจะเป็นเครื่องมือให้ทราบถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรได้ดีกว่า
 การใช้ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงปัจจัยเดียวเป็นเครื่องมือ มาตราวัดนี้จะทำให้การวิเคราะห์
 ทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรง่ายขึ้น ถูกต้องขึ้น และแม่นยำขึ้น ทั้งยังใช้ให้ทราบ
 ถึงการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและ
 สังคมของประชากรของประเทศต่าง ๆ พบว่า มีดัชนีที่เกี่ยวข้องของหลายดัชนีซึ่งแตกต่างกัน
 กันไปตามสภาพของแต่ละประเทศ การศึกษาถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแบบ
 Objective Approach นั้น พิจารณาดัชนีเกี่ยวกับ รายได้ จำนวนปีที่ได้รับ
 การศึกษา และอาชีพ Norval D. Glenn^๖ ศึกษาการแบ่งฐานะทางเศรษฐกิจและ
 สังคมขึ้นอยู่ด้วยดัชนีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ อำนาจ เกียรติยศ และความมั่งคั่ง Max Weber^๗
 กล่าวว่า การแบ่งฐานะของชนชั้นกับอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และจาก
 การศึกษาเกี่ยวกับดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกา^๘
 ในอาชีพ การศึกษาและรายได้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของประเทศไทย

^๖ Leenard Broom and Philip Selznick Sociology (Tokyo; John Weatherhill, Inc., 1968), p. 156

^๗ Ibid., p. 153

^๘ Ibid., p. 154

^๙ Bureau of the Census, United States Census of Population 1960: Socioeconomic Status, (Washington, D.C., U.S. Government Printing Office, 1967), P. X

นั้น เนื่องการศึกษาดังคั่นที่ตัวฐานะทางเศรษฐกิจอย่างคร่าว ๆ ^๕ ได้บอกความมุ่งถึง
 ของครัวเรือน อาชีพสามัญ กรรมสิทธิ์ในเครื่องมือเครื่องประกอบการผลิต ความ
 เปลี่ยนแปลงที่ดิน และการศึกษาดังคั่นที่ตัวฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัว
 เรือนของประเทศไทย ^๖ โภควิจารณ์ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว โดย
 ใช้ความรู้ของภูมิปัญญาเป็นเกณฑ์จึงวิจารณ์มาจากลักษณะทั่ว ๆ ไปของครอบครัวนั้น ๆ
 เช่น ฐานะความ ความเสี่ยงในชีวิตและการทำมาหากิน การออมทรัพย์ และการกู้เงิน
 เป็นต้น

เมื่อวิจารณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องวัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ได้
 มีการนำคั่นต่าง ๆ เหล่านี้มาสร้างเป็นคั่นรวมที่ตัวฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมขึ้น
 หนึ่งเรียกว่าเป็นคั่นที่เกิดจากการใช้คั่นย่อยคั่นที่คั่นหนึ่งเพียงคั่นนี้เดียว การสร้างคั่น
 รวมนี้โดยการใช้คะแนนคั่นต่าง ๆ ตามวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ เช่น ให้คะแนนการศึกษา
 สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านและอาชีพ แล้วเอาคะแนนของทั้งสามคั่นนี้มารวมกันหาก
 เฉลี่ยเป็นค่าของคั่นรวมที่เป็นตัววัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะแยกกล่าวถึง
 และจะคั่นดังต่อไปนี้

^๕ อนุภา วรรณเกียรติ *คั่นและช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีไทยใน
 ลำเภอโธธาราม จังหวัดราชบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๓ หน้า ๕๘

^๖ วิจารณ์ วีระสวัสดิ์ *ปัจจัยกับเป็นบุตร เหตุของการย้ายถิ่นของประชากร
 ในเขตของประเทศไทย* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๓ หน้า ๒๕

๑. คำนวณความมั่งคั่ง (Material Possessions Score) การศึกษาเกี่ยวกับทรัพย์สินความมั่งคั่งนี้ ตามอด อด ฮอลดี และ วิถีมี^๓ ประจําเหมาะ^๓ ได้สร้างมาตราวัดความก้าวหน้าและทันสมัยของครอบครัวและครอบครัว มาตรานี้ได้มาโดยการพิจารณาการมีเครื่องมือเครื่องใช้ ๑๘ ชนิดไว้ข้อมครอบครัวหรือไม่ และได้นำเกณฑ์การจำแนกเครื่องมือเครื่องใช้แต่ละอย่างสูงหรือต่ำสุดตามความสำคัญหรือราคาของสิ่งนั้น เครื่องมือเครื่องใช้ดังกล่าวมีดังนี้

๑. รถยนต์	ในหลักเท่ากับ	๑๖
๒. รถจักรยานยนต์	"	๘
๓. โทรทัศน์	"	๘
๔. บอน้ำและเครื่องสูบลม	"	๖
๕. ตู้กดนม	"	๕
๖. เตารีดไฟฟ้า	"	๖
๗. จักรเย็บผ้า	"	๖
๘. วิถีมี	"	๘
๘. จักรยาน	"	๕
๑๐. สมาร์ทโฟนสีฉิมรายวัน	"	๘
๑๑. บอน้ำ	"	๖
๑๒. สวมเสื้อ	"	๖
๑๓. นาฬิกา	"	๖
๑๔. กระติกน้ำร้อน, น้ำแข็ง	"	๖

^๓ตามอด อด ฮอลดี และวิถีมี^๓ ประจําเหมาะ, "การขยายตัวของครอบครัวและครอบครัวแบบครอบครัวในอำเภอโพธาราม", การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ ๕ (พระนคร: กองวิจัยสังคมศาสตร์ สถาบันงานศึกษาศาสตร์แห่งชาติ ๒๕๔๘) หน้า ๓๕๕

วิถีชีวิตประจำวันที่เหมาะสม^๘ ในทัศนะสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านเพื่อใช้เป็น
 คำนึงถึงความมั่งคั่งและทันสมัยของครอบครัวและครอบครัวของชาวชนบทไทย แต่
 เห็นว่า มาตรฐานวัดความทันสมัยไม่กวดัดจนเกินไป ส่วนมากวัดความร่ำรวยมากกว่า สิ่ง
 ของเครื่องใช้และกะแบบเหล่านั้นได้แก่

ว. รวชนบท	ในทัศนะ	๖๕
๒. รถจักรยานยนต์	"	๔
๓. โทรทัศน์	"	๓
๔. พัดลม	"	๒
๕. บอนน้ำดื่มเครื่องขบด	"	๒
๖. แหรงเคอร์มอ	"	๒
๗. รถจักรยาน	"	๕
๘. สมาชิกหนังสือพิมพ์รายวัน	"	๔
๙. ยุงขาว	"	๔
๑๐. ฉาง	"	๔
๑๑. บอนน้ำ	"	๓
๑๒. สวมเข็ม	"	๓
๑๓. เกวียน	"	๒
๑๔. นาฬิกาพกชนิด	"	๒
๑๕. กระตักน้ำรอนหรือน้ำแข็ง	"	๑

^๘ Visid Irachuabach, "Factors Affecting Desire or Lack of Desire for Additional Progeny in Thailand", Sociological Contributions to Family Planning Research, Edit. by Bogus, Donald J., (Chicago; Community & Family Study Center University of Chicago., 1967) p. 384

และ วราภรณ์ พุ่มจำปา^๕ ได้ศึกษาข้อมูลของอำเภอโพธารามเกี่ยวกับฐานะ ความมั่งคั่งของครอบครัว โดยให้คะแนนสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านอย่างเดียวกัน วิธีหนึ่ง ประจวบเหมาะ และได้แบ่งระดับความมั่งคั่งของครัวเรือนตามผลรวมของค่าของ สิ่งของนั้น ๆ ไว้สายระดับด้วยกันคือ

๑ - ๔	อยู่ในระดับความมั่งคั่ง	ต่ำ
๑๕ - ๑๘	" " "	ปานกลาง
๒๐ -	" " "	สูง

๒. การศึกษา การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ประเทศสหรัฐอเมริกา^๖ ได้มีการให้คะแนนการศึกษาโดยการหาการกระจายความถี่ของระดับการศึกษาแล้วแบ่งออกเป็นกลุ่ม ให้คะแนนแต่ละกลุ่มจากมากไปหาน้อย เช่น คนที่จบการศึกษา ๕ ปีขึ้นไป จากมหาวิทยาลัย ได้คะแนนระหว่าง ๘๖ - ๑๐๐ เปอร์เซนต์ โดยการให้คะแนนกึ่ง กลาง เพราะฉะนั้นคนจบการศึกษา ๕ ปีขึ้นไปจากมหาวิทยาลัย ได้คะแนน ๘๘ คะแนน

๓. อาชีพ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกา^๗ ได้มีการศึกษาให้คะแนนอาชีพโดยการให้คะแนนอาชีพขึ้นอยู่กับค่าเฉลี่ยระหว่างคะแนนการศึกษาและคะแนนรายได้ (ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ในเขตเมืองใหม่ จึงให้คะแนนเรื่องสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านแทน) โดยพิจารณาจาก ความถี่ที่มีอาชีพนี้ระดับการศึกษาเท่าใด และระดับการศึกษานั้นให้คะแนนเท่าไร และ

---

^๕ วราภรณ์ พุ่มจำปา "ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ย้ายถิ่น เยาวชนที่การวางแผนครอบครัวมาปฏิบัติในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖ หน้า ๑๘

^๖ Bureau of the Census, op. cit., p. XI

^๗ Ibid.

พิจารณาจากอาชีพที่มีรายได้เท่าไร และรายได้เท่านั้นให้คะแนนเท่าใด เอาคะแนนของ การศึกษาและรายได้ของอาชีพนั้นมาหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนของอาชีพนั้น และ National Opinion Research Center (NORC)^{๑๒} ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้ดัชนีอาชีพ ใดให้คะแนนอาชีพ ๕๐ อาชีพ ตามรายได้และการศึกษา แต่คะแนนของอาชีพนั้นก็ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง เพราะมีอาชีพที่การศึกษาสูงแต่รายได้ต่ำ เช่น ครู และอาชีพที่การศึกษาน้อยแต่รายได้สูง เช่น นักร้อง

๔. ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. ฐานะของครอบครัว^{๑๓}

ข. ความพอเพียงของรายได้ ความเพียงพอของรายได้นี้เป็นลักษณะหนึ่งซึ่ง ใ้ห้ทราบถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างคร่าว ๆ คือคนที่มียาได้: เพียงพอยอมมีฐานะ คึกกว่าคนที่มียาได้ไม่พอใช้

ค. จำนวนบุตร การมีบุตรมากน้อยเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับฐานะ ทางเศรษฐกิจและสังคม คือโดยปกติเรากาดหวังว่า คนที่มีฐานะสูงยอมมีบุตรน้อยกว่าคนที่ มีฐานะต่ำกว่า จากการศึกษานในสหรัฐอเมริกา^{๑๔} พบว่า กลุ่มที่มีรายได้สูงคือรายได้ สามี ๑๐,๐๐๐ เที่ยุขึ้นไปต่อปี มีอัตราการปฏิบัติวางแผนครอบครัวสูงสุดคือร้อยละ ๘๘ และลดลงมาเป็นร้อยละ ๘๐ ในกลุ่มที่สามีมีรายได้ ๕,๐๐๐ - ๕,๘๘๘ เที่ยุต่อปีและ ลดลงเรื่อย ๆ ในกลุ่มที่มีรายได้น้อย เมื่อกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงรับการวางแผน

^{๑๒} Leonard, Broom and Philip, Selznick, op.cit., p. 166

^{๑๓} การแบ่งฐานะของครอบครัวของโครงการนี้ได้จากการสังเกตการณ์ของผู สัมภาษณ์ ซึ่งได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสังเกตเฉพาะตัว โดยสังเกตจากลักษณะของบ้าน สภาพบ้าน อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

^{๑๔} Pascal K. Whelpton and Other, Fertility and Family Planning in the United States, (Princeton; University Press, 1966), p. 185

ครอบครัวสูง ก็ย่อมมีลูกน้อยกว่ากลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ซึ่งรับการวางแผนครอบครัวน้อยกว่า Simmon^{๑๕} ได้ศึกษาเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและการเจริญพันธุ์กล่าวว่า ในระยะยาวจะมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและการเจริญพันธุ์ แต่ในระยะสั้นจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ง. อาชีพ อาชีพก็เป็นเครื่องชี้โหราบถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวได้ บุคคลใดที่มีอาชีพที่ใรรายได้สูงย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าบุคคลที่มีอาชีพที่ใรรายได้น้อยกว่า นอกจากนั้นแล้วอาชีพแต่ละอย่างมักจะมีความสัมพันธ์กับการศึกษาอีกด้วย ดังนั้น ในการที่จะกำหนดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวหรือของบุคคล เราควรพิจารณาอาชีพของบุคคลหรือหัวหน้าครัวเรือนด้วย

จ. ลักษณะภายนอกของที่อยู่อาศัย ลักษณะภายนอกของที่อยู่อาศัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะชี้โหราบถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เช่นขนาดบ้าน ขนาดบริเวณบ้าน วัสดุที่ประกอบเป็นฝาบ้าน หลังคาบ้าน เป็นต้น

แนวความคิดที่สำคัญในวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร พบว่าส่วนใหญ่ใช้อาชีพ รายได้ และการศึกษา แต่อาจจะใช้ดัชนีที่แตกต่างไปบ้างตามสภาพของข้อมูลแต่ละโครงการ แต่ส่วนมากแล้วเน้นดัชนีหลาย ๆ ดัชนีรวมกัน มิได้ใช้ดัชนีหนึ่งเพียงดัชนีเดียว

สิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษาที่เกี่ยวกับการวัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยในขั้นต่อไปก็คือ ดัชนีต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับกันอย่างไรบ้างเมื่อเอาดัชนีต่าง ๆ เหล่านี้มาสัมพันธ์กันเป็นดัชนีรวมกันแล้ว ดัชนีรวมนี้จะใช้เป็นตัวแทนของดัชนีต่าง ๆ สำหรับใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจริงหรือไม่

ในการศึกษาถึงดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยในวิทยานิพนธ์นี้ จะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับ

๑. ดัชนีต่าง ๆ ที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
๒. หาดัชนีรวมเป็นตัวแทนของดัชนีต่าง ๆ
๓. พิสูจน์ว่าดัชนีรวมนี้เชื่อถือได้หรือไม่
๔. หาคความไม่ลงรอยกันระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม หรือ ดัชนี (Inconsistency)
๕. เอาดัชนีรวมนี้ไปหาความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรต่าง ๆ เช่น จำนวนบุตรที่มีจริง จำนวนบุตรในอุดมคติ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ จำนวนบุตรเกิดรอด คนไทย และคนจีน ฯลฯ

โดยจะพิจารณาดัชนีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ความมั่งคั่งของครอบครัว
๒. อาชีพ
๓. การศึกษา
๔. ความเพียงพอของรายได้
๕. ฐานะของครอบครัวในสายตาของชุมชน
๖. ลักษณะภายนอกของที่อยู่อาศัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทย ในส่วนที่เป็นการศึกษาวิจัยในเขตเมืองซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี ๒๕๑๓ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องที่จะศึกษาในประการแรกคือ เพื่อจะสร้างมาตรฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ อาชีพ สิ้นค้าบริโภคประเภทอาหารและการศึกษาทดสอบความถูกต้องแม่นยำของมาตรฐานนี้กับปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น ความเพียงพอของรายได้ ฐานะของครอบครัวในสายตาของผู้สัมภาษณ์ ไขมาตรฐานนี้ไปหาความสัมพันธ์ถึงเรื่องอื่น ๆ ทางประชากร เช่น จำนวนบุตร จำนวนผู้อาศัยในบ้าน เชื้อชาติ ประการที่สอง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับการศึกษาที่เกี่ยวข้องถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการนี้ในครั้งต่อไป และโครงการอื่น ตลอดจนการศึกษาในต่างประเทศ

ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษาเรื่องครั้งนี้ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นการศึกษาเฉพาะหัวหน้าครัวเรือน ปัจจัยต่าง ๆ ที่คิดว่าอาจมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะดังกล่าวได้นำมาศึกษาและวิเคราะห์ในขอบข่ายดังนี้

- ก. สิ้นค้าบริโภคประเภทอาหาร
- ข. อาชีพ
- ค. การศึกษา
- ง. ความเพียงพอของรายได้
- จ. ฐานะของครอบครัวในสายตาของผู้สัมภาษณ์
- ฉ. ลักษณะภายนอกของที่อยู่อาศัย

จากครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศจำนวน ๒,๑๔๓ ครัวเรือน ในขั้นต้นได้ทำการทำการกระจายความถี่ของระดับการศึกษา สิ้นค่าบริโกลประเภทดาวรภายในบ้าน และอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด เพื่อนำมาทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลจากตัวอย่างที่ได้มาสำหรับการสร้างคู่มือในการลงรหัส จากผลการทำการกระจายความถี่ได้ลงรหัสให้คะแนนการศึกษา สิ้นค่าบริโกลประเภทดาวรและอาชีพเพื่อหาดัชนีรวม จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นคร่าว ๆ ว่าจากครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศจำนวน ๒,๑๔๓ ครัวเรือนนั้น อาจจะต้องตัดครัวเรือนที่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและ/หรือการศึกษา และ/หรือ สิ้นค่าบริโกลประเภทดาวรภายในบ้านออกไปประมาณ ๒๐๐ ครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ ๕ ของครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศ

ข้อมูล

ในการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในเขตเมืองของประเทศไทยในวิทยานิพนธ์นี้ ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและประชากรในประเทศไทย (National Longitudinal Survey of Social, Economic and Demographic Change in Thailand) ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ในส่วนที่เป็นการศึกษาวิจัยในเขตเมือง ภายใต้การดำเนินงานวิจัยของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและประชากรในประเทศไทยนี้ ได้แบ่งเขตการวิจัยออกเป็นสองส่วนคือ การวิจัยส่วนที่เป็นเขตเมือง โดยหมายถึงเขตเทศบาลทั่วประเทศ และการวิจัยส่วนที่เป็นเขตชนบทซึ่งหมายถึงส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากเขตเมือง โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ นี้ ได้สุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยกเว้นอำเภอชายแดนที่มีหมู่บ้านกระจัดกระจายไม่มีทางคมนาคมที่คณะนักสำรวจจะเดินทางไปถึงภายในเวลาจำกัด และอำเภอที่มีการปฏิบัติ

การของผูกอการรายและสี่จังหวัดภาคใต้ซึ่งใดแก จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล จากนั้นไคทำการสุ่มตัวอย่างประมาณเขตละ ๑,๕๐๐ ครอบครัว ครัวเรือน ตัวอย่างในเขตเมืองจะเป็นตัวแทนของครอบครัวประมาณ ๑ ต่อ ๒๕๐ ครัวเรือนทั่วประเทศ และครัวเรือนตัวอย่างในเขตชนบทจะเป็นตัวแทนของครอบครัวประมาณ ๑ ต่อ ๒,๐๐๐ ครัวเรือนทั่วประเทศ

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าที่ไว้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในเขตเมืองของประเทศไทยครั้งนี้ ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในเขตเมืองซึ่งใดดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยนิติตั้งในชั้นปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งไคผ่านการอบรมหาที่พนักงานสำรวจจากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยาและสตรีที่สมรสแล้วทุกคนในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างอายุไม่เกิน ๖๐ ปี เกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปทางคานสังคม เศรษฐกิจ และประชากร การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในเขตเมืองแบ่งเป็น ๓ ชั้นโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการจัดกลุ่มอย่างมีระบบคือ

ชั้นแรก เป็นการสุ่มตัวอย่างในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานครนบุรี ซึ่งจะสุ่มเป็นเขต ๆ เขตที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด ๓๒ เขต และในเขตเทศบาลอื่น ๆ ทั่วประเทศจะสุ่มตัวอย่างมา ๒๓ เขต

ชั้นสอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ไคทำการสุ่มตัวอย่างอำเภอจากจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างมาจังหวัดละ ๒ อำเภอ ยกเว้นอำเภอพระนครศรีอยุธยาและธนบุรี คือ พระนครศรีอยุธยา ๒ อำเภอ ธนบุรีสุ่มมา ๓ อำเภอ

ชั้นสาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน ไคทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนจากอำเภอที่ตกเป็นตัวอย่างมาอำเภอละมากบางน้อยบางตามความใหญ่เล็กของอำเภอ

โดยวิธีการดังกล่าวโดยย่อมาแล้ว จากผลการวิจัยในเขตเมืองของประเทศไทย
ในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวนี้ ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น ๒,๑๔๓ ครัวเรือน จาก
๕๖ อำเภอ ของ ๑๓ จังหวัดทั่วประเทศดังรายชื่อต่อไปนี้

๑. เขตเทศบาลนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี	๓๒ เขต Jennings
๒. เขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ	๒ เขต Jennings
๓. เขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	๒ เขต Jennings
๔. เขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี	๒ เขต Jennings
๕. เขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๒ เขต Jennings
๖. เขตเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๒ เขต Jennings
๗. เขตเทศบาลเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา	๒ เขต Jennings
๘. เขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดเชียงราย	๒ เขต Jennings
๙. เขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	๒ เขต Jennings
๑๐. เขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร	๒ เขต Jennings
๑๑. เขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๒ เขต Jennings
๑๒. เขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	๒ เขต Jennings
๑๓. เขตเทศบาลตำบลวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	๒ เขต Jennings

ในจำนวน ๒,๑๔๓ ครัวเรือนนี้ สัมภาษณ์ได้หัวหน้าครัวเรือนชาย ๑๕๔ คน หัวหน้า
ครัวเรือนหญิง ๒๙๔ คน และสตรีที่สมรสแล้ว ๓๓๙ คน และคู่สามีภรรยาที่เป็นหัวหน้า
ครัวเรือน ๑,๕๖๗ คน รวมจำนวนผู้ที่สัมภาษณ์ได้ทั้งหมด ๒,๕๖๕ คน //

แบบสอบถาม

แบบสอบถามในการสัมภาษณ์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการวิจัยต่อเนื่อง
ระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทยใน
เขตเมือง สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

๑. สมาชิกในครัวเรือน
  ๒. ความสัมพันธ์ทางครอบครัว
  ๓. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มอีก (ความจากหัวหน้าครัวเรือนชาย)
  ๔. ความคาดหวังเกี่ยวกับบุตร
  ๕. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
  ๖. ประวัติในด้านการขายกิน
  ๗. การขาดการตาย
  ๘. การเข้าถึงฐานะทางสังคม
  ๙. การเดินทางไปที่ทำงานประจำวัน
  ๑๐. การติดต่อกับโลกภายนอก
  ๑๑. เกี่ยวกับความเชื่อต่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ถามจากภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน)
  ๑๒. ข้อผูกเกี่ยวกับการอนามัย
  ๑๓. ลักษณะของบ้าน
  ๑๔. ประวัติและฐานะทางสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์ (ถามภรรยา)
  ๑๕. การสมรส
  ๑๖. การตั้งครรภ์ และการให้กำเนิด
  ๑๗. ความสามารถที่จะมีบุตรได้
  ๑๘. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มอีก
  ๑๙. ความรู้เท่าที่ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
- รวมหัวข้อมำถามทั้งหมด ๑๙ หัวข้อ

วิธีการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์โดยใช้เจ้าหน้าที่งานสำรวจทำการสัมภาษณ์ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้
บุคคลที่จะขอสัมภาษณ์ในครัวเรือนหนึ่งให้สัมภาษณ์ทั้งชายและหญิงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ชาย

- ๑. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรสเพียงคนเดียว ให้สัมภาษณ์ชาย
- ๒. ถ้าในครัวเรือนไม่มีคู่สมรสเลย ให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน (เจ้านาย) โดยไม่คำนึงถึงเพศหรืออายุ
- ๓. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรส ๒ คู่หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่ง ตามเกณฑ์ดังนี้ ตามลำดับคือ
  - ก. สัมภาษณ์สามีที่เป็นเจ้านายที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
  - ข. ถ้าเจ้านายไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๓ (ก) ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา โดยพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือนมากกว่าคู่สามีภรรยาอื่น ๆ (ไม่นับเจ้านาย)
  - ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่อายุโตสูงสุดแต่ไม่เกิน ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา

หญิง

ให้สัมภาษณ์ภรรยาของชายที่ถูกสัมภาษณ์และหญิงทุกคนในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี เกษสมรสแล้ว ไม่ว่าสถานภาพสมรสจะเป็นอย่างไรก็ตาม เช่น หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ก็ตาม

จดจำหลักของข้อมูล

ข้อมูลที่น่าสนใจและวิจัยในวิทยานิพนธ์หนึ่งข้อจำกัดที่สำคัญ ๆ บางประการคือ

ข้อมูลที่น่าสนใจมีค่าตามเกี่ยวกับรายได้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะ
 ไขประกอบการวัดฐานะทางเศรษฐกิจ ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องไขปัจจัยอื่นมาเป็นปัจจัยที่
 จะแสดงฐานะทางเศรษฐกิจทางอ้อม เช่น การมีสินทรัพย์โลกประเภทถาวรบางประเภท
 ในครัวเรือน อาชีพ และการศึกษา

ถึงแม้ว่าข้อมูลที่น่าสนใจไม่ใช่ข้อมูลที่เตรียมไว้เฉพาะเพื่อการสร้างดัชนีแสดง
 ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรโดยตรง แต่ก็สามารถนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้
 ประโยชน์ในการศึกษาดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามรายละเอียดบางประการที่ควรนำมา
 วิเคราะห์ในการสร้างและทดสอบดัชนีจำกัดอยู่เฉพาะหัวหน้าครัวเรือนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ
 ค่าตามที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และอาชีพ เป็นข้อมูลที่ไต่จากการ
 สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน

ลักษณะโดยทั่วไปของตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นตัวอย่างที่ไต่จากการสำรวจของงานวิจัย
 ในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและ
 ประชากรของประเทศไทยในส่วนที่เป็นการวิจัยรอบแรกในเขตเมืองของสถาบันประชากร
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และประชากรที่เลือกมาศึกษานั้นเลือกมาเฉพาะ
 ประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนชาย ไม่วาสถานะภาพสมรสในขณะศึกษาจะเป็นอย่างไร
 ตัวอย่างเหล่านี้มีลักษณะทั่วไปดังนี้

อายุ กวาคึ่งหนึ่งของหัวหน้าครัวเรือนผู้ตกเป็นตัวอย่างมีอายุระหว่าง ๓๐ - ๔๕ ปี
 คือประมาณร้อยละ ๖๐ หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อย คือกลุ่มอายุ ๒๕ - ๒๙ ปี
 มีประมาณร้อยละ ๑๗ และผู้ที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไปมีประมาณร้อยละ ๒๐ แสดงว่าหัวหน้า
 ครัวเรือนส่วนใหญ่ เป็นผู้ค่อนข้างสูงอายุ หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยนั้นมีน้อยมาก

ตารางที่ ๑ อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอายุ

กลุ่มอายุ	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
๑๕ - ๑๙	๐.๕
๒๐ - ๒๔	๕.๘
๒๕ - ๒๙	๑๑.๖
๓๐ - ๓๔	๑๙.๐
๓๕ - ๓๙	๑๗.๙
๔๐ - ๔๔	๑๕.๑
๔๕ - ๔๙	๑๐.๘
๕๐ - ๕๔	๘.๙
๕๕ - ๕๙	๗.๑
๖๐ ปีขึ้นไป	๕.๗
รวม	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๙๑๐)

ระดับการศึกษา

หัวหน้าครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างของการศึกษารังนี้ ส่วนมากเป็นผลจากการศึกษาภาคบังคับคือร้อยละ ๔๐ พวกกรองลงมาคือพวกไม่ไ้เรียนหนังสือซึ่งอาจจะอ่านออกเขียนได้หรืออ่านไม่ออกเขียนไม่ได้มีร้อยละ ๑๔ พวกที่เรียนระหว่าง ม.ศ. ๑ - ๓ มีร้อยละ ๑๖ พวกที่เรียนสูงกว่า ม.ศ. ๓ นับว่ายังมีน้อย คือเพียงร้อยละ ๑๕

ตารางที่ ๒ อัตราส่วนรอยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	หัวหน้าครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์ โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ
ไม่ไ้เรียน	๑๘.๘
ป. ๑ - ๔	๔๐.๘
ป. ๕ - ๗	๘.๗
ม.ศ. ๑ - ๓	๑๖.๓
ม.ศ. ๔ ขึ้นไป	๑๔.๘
รวม	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๘๑๐)

อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

จากการสำรวจพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากประกอบอาชีพเป็นพนักงานขายคือถึงร้อยละ ๒๘. อาชีพรองลงมาคือ ช่างฝีมือ พนักงานขนส่ง ข้าราชการ และทหาร นักวิชาชีพและบริหาร และบริการเป็นต้น อาชีพชานาามีเพียงร้อยละ ๕

ตารางที่ ๓ อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน	หัวหน้าครัวเรือน
นักวิชาชีพและบริหาร	๘.๗๘
ข้าราชการและทหาร	๙.๒๑
เสมียน	๓.๙๓
พนักงานขาย	๒๘.๑๒
ชาวนา	๕.๒๘
พนักงานขนส่ง	๑๒.๕๓
ช่างฝีมือ	๒๒.๓๓
บริการ	๘.๒๓
กำลังหางานทำ	๐.๒๘
ไม่ทราบ	๐.๘๒
รวม	๑๐๐.๐๐
(จำนวน)	(๑๘๑๐)

ฐานะของครอบครัวในสายตาของผู้สัมภาษณ์

จากผลการสำรวจประชากรในเขตเมือง พบว่า กวาคึ่งหนึ่งของประชากรเป็นผู้ที่มีฐานะปานกลาง คือมีถึงร้อยละ ๕๓ รองลงมาคือฐานะยากจน มีร้อยละ ๒๘ ส่วนฐานะดีหรือค่อนข้างดีมีไม่สูงนัก คือร้อยละ ๑๕ และฐานะยากจนมากมีน้อย คือเพียงร้อยละ ๔ เท่านั้น

ตารางที่ ๔ อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามฐานะของครอบครัว

ฐานะของครอบครัวในสายตาของผู้สัมภาษณ์	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน
จนมาก	๕.๓
จน	๒๗.๖
ปานกลาง	๕๒.๘
ดีหรือค่อนข้างดี	๑๕.๕
ไม่ทราบ	๑.๘
รวม	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๕๖๐)

เชื้อชาติ

การศึกษาตัวอย่างในเขตเมือง พบว่า ประชากรกว่าครึ่งเป็นคนไทย คือร้อยละ ๕๗ คนจีนมีมากพอสมควร คือร้อยละ ๒๑ ส่วนคนไทย - จีน และอื่น ๆ มีเล็กน้อย คือ ร้อยละ ๑๐ และ ๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๕ อัตราส่วนรอยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามเชื้อชาติ

เชื้อชาติ	อัตราส่วนรอยของหัวหน้าครัวเรือน
ไทย	๖๖.๕
จีน	๒๐.๖
ไทย - จีน	๑๐.๕
อื่น ๆ	๒.๑
รวม	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๕๑๐)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาถึงดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยนี้ จะทำให้มีดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ชัดเจนและทำให้ทราบถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งก็คือ เมื่อมีดัชนีที่จะแบ่งกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงเขาไว้ด้วยกัน จะเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ต่อไปในอนาคต คือการจัดประชากรออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์แก่นักวิจัยในการที่จะนำไปประกอบการพิจารณาให้เป็นปัจจัยหนึ่งสำหรับหาความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น